

Új város – ősi települések

Interjú Szabó Pállal, az Edelény Városi Pártbizottság első titkárával

Ma este Borsod-Abaúj-Zemplén megye Baráti Körének tagjai az edelényieket üdvözik fővárosunkban. Szabó Pál, az Edelény Városi Pártbizottság első titkára köszöntőt mondott a látogatóknak és a múlt idézésével kezdte, hisz „a Bódva völgye a megye, az ország természeti kincsekben, szépségekben gazdag tája. A völgy régi települése Borsod – ma Edelény város része – pedig a megye névadója.

A történelem során jelentős események zajlottak a téren: itt vitta családját Edelény határában, a Cseresen Básta császári generállal 1604-ben Bocskai István. A birtok sokszor cserélt gazdát, történelmében legemlékezetesebb az a korszak, amikor a Rakócziak birtokolták a vidéket, de 1711 után e dicső korszak végét ért.

Müemlékekben is gazdag a vidék, különösen román és gótikus kori alkotásokban, a XII–XIII. századi, ma már eredeti szépségükben helyreállított templomok hirdetik az ősök csodálatos művészetét: a tornaszentandrási, a szalonnai, a szendrői, a rakacszi és a boldvai műemlékekre gondolok, ez utóbbit mellett áll egy bencés kolostor is, és 1200 táján itt keletkezett egyik legrégebbi nyelvemlékünk, a Halotti beszéd.

Legmonumentálisabb műemlékünk az 1727 és 1730 között épült barokk stílusú Coburg-kastély. Ennek helyén már az előbbi századokban is állt épület, Edelény és a kastély keletkezésének története ihlette írásra Reviczky Gyulát is.

„A Bódva völgyében, Borsod vármegyében törnyos úri kastély állott vala régen. Romba dől az óta; ám de régi helyén kis városka épült, úgy hívják: Edelény”. Reviczky Álma valójában csak 1986-ban teljesült, amikor január elsejével Edelény nagyközség – az Elnöki Tanács határozata alapján – elnyerte a városi rangot.

Amíg azonban történelmünk e korszakához érkezünk, súlyos megpróbáltatások és szenvedések kísérték a nép életét, mint másutt is e hazában, de soha nem adták fel a harcot, a reményt, küzdöttek a jobb létért, kemény küzdelmet vívtak a természeti erőkkel, de nem utolsósorban az önkénnyel.

Napjainkban azt igényli Edelény és vonzáskörzetének lakossága – ezen munkálkodnak a terület vezetői – hogy a föld, a bánya mellett, több ipari munkahely fokozza a Bódva-völgy lakosságát, a céltűzések megvalósítását?

— Századokon át e népnek a föld adta a kenyeret. A föld, amelyen megtermelték véres verejtékkel a mindennapi betevő falatot és a föld melve, amely magába rejtette és rejtői mai napig is a természeti kincseket. Az 1700-as évek-től kezdve folyik itt bányászat, legfőképpen szén, a század első felében azonban még vasércet is bányásztak, majd pedig a felszabadulás után indult meg Perkupán az anhidrit-bányászat.

A Rakaca völgyét övező hegvek belseje kristályos mészkövet rejt, melyet számos középület díszítésére használtak már fel. Nem volt könnyű a bányászors, kemény mun-

kával kellett felhozni a föld alól a szenet. Csak a felszabadulás után javult fokozatosan helyzetük, amikor megindult a bányák gépesítése és több új aknát nyitottak a környéken.

A parasztság sorsa is nehéz volt, hiszen amelyen szép a Jósua-, a Rakaca- és a Sas-patak völgye, olyan nehéz itt a földet megművelni, küzdeni az időjárás és a természet viszontagságaival. De Délre már nyílik a völgy. Edelény és Boldva környékén jobbak az adottságok, nem véletlen, hogy a termelőszövetkezeti mozgalom napjainkban ezen a területen érte el környékünkön a legnagyobb sikereket. Talán nem álok mesze az igazságtól, ha azt mondom, hogy a borsodsziraki Bartók Béla Mgtisz országos hírű, melyet nemcsak annak köszönhet, hogy minden évben többmillió nyereségről szól a zárszámadás, hanem annak is, hogy számtalan munkalehetőséget biztosít a környék lakosságának.

Szülőföldünk életében is, mint az országban mindennél, a felszabadulás hozott nagy változást. Megszűntette a szegénységet, a munkanélküliséget.

A romok eltakarítása után gyors fejlődésnek indultak a települések, köztük kiemelten Edelény, amely akkor járási székhely volt, de Szendrő, Bódvaszilas és Boldva is egyre szebbek és gazdagabbak lettek. Korszerű lakások, iskolák épültek, Edelényben gimnázium, rendezőintézet, tbc-kórház, ifjúsági ház, a környező településeken új boltelhelyek, könyvtárak, sportlétesítmények épültek. Korszerű utak, járdák, hidak bizonyítják a fejlődést. Fejlődött a mezőgazdaság is, bár a termelőszövetkezeti parasztság nagyon nehéz körülmények között dolgozott, mégis az elmúlt évtizedekben nagyszzerű gazdasági eredményei voltak híres az Alkotmány Termelőszövetkezet is. Rendkívül fontos, hogy Edelényben és körzetében számos, új munkahely létesült. Szendrőben alumíniumgyár, továbbá a Bábónai Mezőgazdasági Kombi-nát egy üzemege, Edelényben ruhagyár, Bódvaszilason szövőüzem, és több termelőszövetkezet mellé-üzemágaként ipartelepek létesültek.

— A szorgalmas munka eredményeként miként alakul a lakosság lélekszáma, életviszonya?

— Ma már Edelény lakossága 12 975 fő és a vonzáskörzet lélekszáma 28 391. A lakosság életszínvonala is kedvezően alakult, habár több területen elmarad az országos átlagtól. Nem minden munkaképes korú dolgozó számára kínál a környék munkalehetőséget, gondot jelent, hogy mintegy 4 ezer dolgozó napon-

ta utazik Miskolcra, Kazincbarcikára.

Az elmúlt évtizedekben több ezer családi ház épült, ezek egy része kétszintes. E fejlődés azt bizonyítja, hogy a vidék dolgozói becsületes munkájukkal igyekeznek saját és gyermekeik jövőjét megalapozni.

A város és környékének fejlődésével együtt alakult az itt élő lakosság szemlélete, műveltsége is. A lakosság Edelényben, de Bódva völgye több községeiben is példát mutató társadalmi összefogásban, a társadalmi munkavégzésben.

Több ezerre tehető azoknak a száma, akik továbbtanultak, szakmát, oklevelet, diplomát szereztek, és Edelényben, a megyében, vagy az ország különböző városában dolgoznak, veszik ki részüket a győ-gyítő, az építő-, a tervezőmunkából, töltnek be fontos beosztást a párt- és az állami vezetésben is.

Edelény és környékének kulturális élete is sokat fejlődött az elmúlt négy évtized alatt. Már nemcsak a múlt irodalmi hagyományával büszkélkedhetünk, hanem szülőföldünk költője, a szalonnai József Attila-díjas Kalász László is beírta nevét nemzeti irodalmunk költői sorába.

A dolgozók pihenését szolgálja az 1958 és 1963 között épült rakacai víztározó tó is, melynek környékén már-már egy üdülőfalva létesült. A horgászok paradicsoma ez, ezen túlmenően is rendkívül fontos a megye jövő- és iparvív-szükségletének biztosításában.

— Milyen közvetlen feladatok megvalósításán munkálkodnak azért, hogy Edelény mind jobban megfeleljen városi funkcióinak és a vonzáskörzetét ne csak történelmi hagyományai, hanem mai fejlődése alapján is ismerje az ország?

— Eddig szűkebb pátriánk múltjáról, szépségeiről, az itt élő, dolgozó emberek eredményes építőmunkájáról szóltam. Tudjuk azonban, hogy sok ten-nivaló vár még ránk, vannak gondjaink és sür-gősen elvégzendő feladataink is. Tudjuk azt is, hogy a városi rang kötelez. A párt- és az állami vezetés, a Hazafias Népfront a lakosság véleményét meghallgatva elkészítette a város öt éves fejlesztési tervét. E tervek között szerepel Edelényben és közvetlen környékén a gázvezeték építése, új áruházak, iskolák, utak, parkok, sportkombinát létesítése.

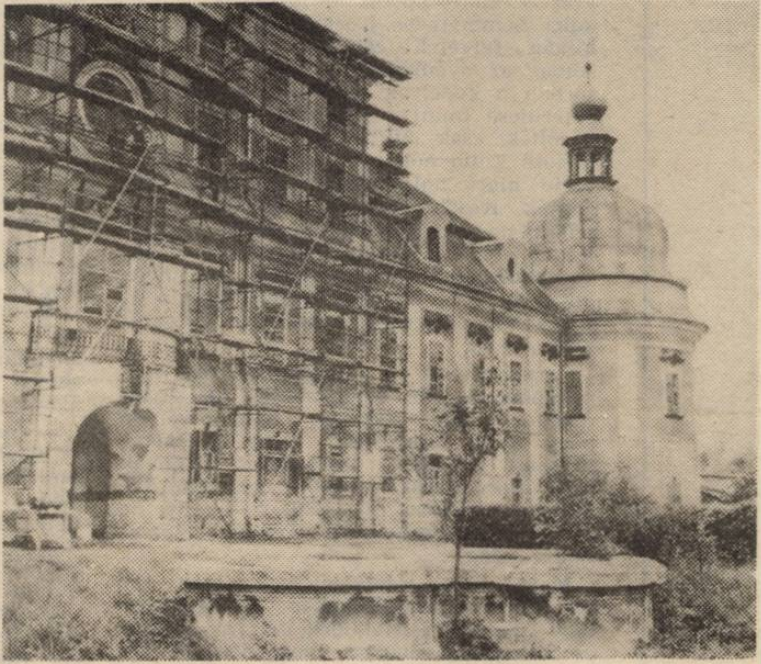
Elkészült Edelény városközpont építési terve is, s egyre halaszthatatlanabbá vált a Coburg-kastély re-noválása. Annál is inkább, mivel e műemlék hazánk barokk építészetének egyik legszebbike, de különös módon azon utolsók között van, melyeknek restaurálása, eredeti formájába való visszaállítása még várat magára. Sajtóerőből ezt a feladatot (helyileg) nem tudjuk megoldani.

Minden erőnkel azon fáradozunk, hogy e térség lakosságának életkörülményeit jobba és szebbé tegyük, nemcsak Edelényt és a nagyközségeket kívánjuk fejleszteni, hanem arra tö-rekszünk, hogy a 27 kis-település megtartóképes-ségét tovább javítsuk, bizto-sítva e falvak számára is az egészségügyi és szociá-lis ellátást, fejlesszük az üzlethalózatot és a szolgál-tatásokat.

Mi lesz veled Coburg-kastély?

Az 1727–30 között épült, híres edelényi Coburg-kastély talán a legszebb barokk kastély Észak-Magyarországon. Már lapunk is számtalanszor foglalkozott a sorsával. Tudjuk, készültek tervek, született elképzelés megmentésére és hasznosítására. A tervek azonban csak tervek maradtak, s ha időnként javítottak, tataroztak is valamit az épületen (mint képpünk igazolja, most is állvány-erdő borítja egyik oldalát), ez csak a legsürgősebb feladatokra, a „lékek betömésére” volt elég. Igaz, a város köszönhet is valamit a kastélynak, hiszen miután csak gázzal oldhatták meg az épület fűtését, „mellékesen” a városba is bevezették a földgázt, s a sorbanálló településeknél korábban jutott Edelény a viszonylag legolcsóbb, és legtisztább fűtőanyaghoz.

De ezzel koránt sines megoldva valamennyi kérdés. Szóval arról, hogy külföldi tőkét bevonnak a megmentésébe, az utóbbi időkben pedig azt remélték, hogy a BVK lesz a tulajdo-

Kirándulóhely és horgászparadicsom A Rakacai-tó

Edelényből tovább autózva, föl a Bódva völgyében, csodálatos a táj. Ha a Szendrő után kelet felé fordulunk a főútról, hamar felbuknak a hegvek, dom-bok völgyébe ékelt mester-séges víztűkór. A Rakacai-tó, vagy hivatalos nevével víztározó. Olyan környezetbe építették bele, hogy nem is gondolná senki, emberi kéz terem-ténye. Az erdők – és most már vikendházak – övezte tóparton nagy a csend, tiszta, fűszeres a ta-vaszi levegő. Bár a nyári szezon még odébb van, a nádasokban, a stégek mellett, de bent a vizen, csónakok ölen is, horgászok hódolnak néma, alig moz-duló szenvédélyüknek.

A Rakaca-patak, melyből a tó táplálkozik, olyan sekély, vékony eresze, hogy alig hiszi az ember, képes volt hajdanán tóvá duz-zadni. Pedig 1960-ban és 61-ben építették fel a gá-takat, s a kis patak fel-töltötte a medencét. A tó területe körülbelül 140 hek-tár, s ha belegondolunk, hogy van, ahol 6–7 méter a mélysége, tekintélyes a vízmennyiség, mely daj-kálja a betelepített életeket. Gyönyörű a vidék, nyáron pompás a strand-lási lehetőség, hiszen az északkeleti partok mentén csak méteres a vízmélység, s hal is akad bőven (meg hát a forgandó sze-rencse szeszélye szerint) e csendes sport szerelmesei-nek.

Igaz, nincs túl közel Miskolcra sem, az ország más vidékeiről nem is be-szélve, de, hogy hamar megkedvelték, jól mutatja, hogy körben a tó partján háromszázötvenévi és 12 vállalati üdülő épült az utóbbi években. Most még egyedüli vendégei va-gynak a bisztrónak, a te-raszról zavartalanul élvez-hetjük a panorámát, egy kiránduló osztály zsvajva is állg ér fel hozzánk. De már csak néhány hét, és benépesülnek az üdülők, színesebb lesz és talán hangosabb is a környék.

Leballagunk a vízpartra, nézzük a horgászokat, s bár tudom, hogy nem na-gyon szeretik a beszélget-ni vágyó idegent, egyik-üket csak megszólítom. Vi-rág Pál Alberttelepen la-kiik, bányász a foglalko-zása, s mint mondja, már egy hete sátorozik a tó partján másodmagával. Apja halászmester volt, tőle tanulta a vizet, halat szeretni, tőle örökölte a horgászszenvédélyt.

— Mi van ebben a tó-ban? – kérdeztem nem túl bölcsen, persze a ha-lakra gondolva.

— Hát, legtöbb a víz – neveti el magát – de van benne dévér, csuka, ponty, meg süllő is. Meg rák. Most is fogtam egyet. A barátom szereti, mellettünk mindig ég a tűz, most süli éppen.

A barát tényleg a rákkal foglalatodkodik, megtisztít-ja (kibelezi), úgy elevenen, aztán a parázsba dobja. Szegény rák nem megy most se előre, se hátra, csak kinjában összeke-reedik, de hamar vége a szenvedésnek, s már nem rák többé, csak egy jó ízű falat.

— Nincs még korán a sátorozáshoz – kérdezem – nem hidegek még az éj-szakák?

— A sátorban hálósák van, alatta szivacs, meg tüzet is rakunk. Aki az er-dőben is megfázik, az na-gyon szegény ember – mondja Virág Pál, de aztán az úszót figyeli, mert mintha pedzené valami. — Eddig három rongvos ke-szeget fogtam, nem nagy-ron kap most, éppen ivik a dé-vér.

Ezzel be is fejeződik a társalgásunk. Nem zava-rom tovább, nehogy miat-tam partoljon el tőle a hor-gászszereencse. Beülünk ismét az autóra, az ország-út egy darabig a tó part-ján fut, majd elfordul tő-le. Visszapillantunk még a szélfüjta hullámokra, s már nem is tudom ki mondta ki, mindnyájunk gondolátát: ide nyáron meg egyszer visszajövünk!

Aggtelek id te

Alig néhány hete, április végén tűzte napirendre a megyei tanács vég-rehajtó bizottsága annak az előter-jesztésnek a megvitatását, amely a Aggteleki Nemzeti Park és térség regionális és tájrendezési tervénel koncepcióját tartalmazta. Akkor b-terjedelemben foglalkoztunk a témá-val, most – mivel Aggtelek is Ede-lény vonzáskörzetéhez tartozik, mé-ha kissé távol is fekszik tőle – csak néhány gondolatra térünk vissza.

Aggtelek – távolabbi megyéből-élők számára talán – egyet jelent cseppkőbarlanggal. Holott az aggteleki karszt tájegységének olyan nagy geológiai értéke, olyan gazdag faunája és flórája, amely indokolt a táj- és környezeti védelmet; az hogy a térséget nemzeti parkká nyil-vánítsák. Ennek ellenére, talán nagy távolság miatt, nincs kihaszná-lva úgy a hazai és nemzetközi ide-georforgalomban, ahogy megérdem-lené. A tervkonceptió a védelmi fel-adatok meghatározásai mellett ezé-ri is foglalkozik bőven az üdülési és turisztikai lehetőségek feltárásával.

